

Doc. dr Bojana Lakićević-Đuranović

Pravni fakultet Univerziteta Crne Gore

PREDNOSTI I NEDOSTACI ČLANSTVA U EVROPSKOJ UNIJI

U svjetlu današnjeg stepena razvoja Unije, odnosa među državama članicama, institucionalne spremnosti i odnosa prema kandidatima, postavlja se pitanje koje su prednosti a koji nedostaci koji stoje pred zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima i da li se ti izazovi bitno razlikuju u odnosu na izazove sa kojima su se suočavale države članice u periodu njihovog pristupanja. Evropska unija predstavlja krunu svakog vida saradnje na tlu Evrope. Od davnina do današnjih dana, ekonomska saradnja vodila je političkoj saradnji, što je bio i najveći zadatak i izazov pred kojim su se našli tvorci Evropske unije, o kojima će biti riječi u prvom dijelu rada. Ipak, zemlje kandidati i potencijalni kandidati, pa čak i neke zemlje članice, i dalje vode polemiku u javnosti o tome da li članstvo nosi sa sobom više prednosti ili nedostataka. U drugom dijelu rada biće istaknuta pitanja o bezbjednosti u tranzicionim zemljama, unutrašnji i spoljni problemi, kako bi se procijenili prednosti i nedostaci članstva u EU.

Ključne riječi: Evropska unija; Prednosti; Nedostaci; Proširenje; Bezbjednost.

1. UVOD

U periodu neposredno nakon Drugog svjetskog rata, dok se Evropa i dalje oporavljala od posljedica rata, počela se javljati ideja o ujedinjenju država. Veliki broj političara je vjerovao da se privreda može obnoviti samo stvaranjem zajedničkog tržišta, koje bi podstaklo veću konkurenciju, usljed čega bi došlo do rasta produktivnosti rada i životnog standarda. U tom smislu, nenadmašan je Čerčilov govor, održan 19. septembra 1946. godine na Univerzitetu u Cirihi, kada je veliki državnik iznio svoje viđenje i prijedlog lijeka za pretvaranje ratom opustošene i podijeljene Evrope u prostor gdje vladaju sreća i sloboda.¹

Bojana Lakićević-Đuranović, bojanal@ac.me.

¹ B. Košutić, B. Rakić, B. Milisavljević, *Uvod u pravo evropskih integracija*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2013, 75.

U svjetlu današnjeg stepena razvoja Unije, odnosa među članicama, institucionalne spremnosti i odnosa prema kandidatima, postavlja se pitanje koje su prednosti a koji nedostaci koji stoje pred zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima i da li se ti izazovi bitno razlikuju u odnosu na izazove sa kojima su se suočavale države članice u periodu njihovog pristupanja. Ideja proširenja pratila je proces evropskih integracija od početka. Proširenje EU bilo je dinamičan, ali i veoma kompleksan proces traženja balansa između širenja organizacije i njenog institucionalnog i funkcionalnog jačanja u dubinu.²

S obzirom na ekonomsku krizu, koja osim što i dalje steže Evropu, dovodi u pitanje primanje novih članica sa nestabilnim ili neodovoljno uređenim ekonomijama, postavlja se pitanje da li se države kandidati mogu izboriti za svoje mjesto i nositi sa teretom članstva i da li će Evropska unija biti dovoljno jaka da se izbori sa problemima 21. vijeka. Stupanjem na snagu Lisabonskog ugovora došlo je do promjena koje se odnose na jačanje kapaciteta Evropske unije na planu vođenja unutrašnje i spoljne politike, efikasnijeg institucionalnog okvira, koji će omogućiti rješavanje pitanja koja su pokrenuli građani, uspješnije rješavanje problema vezanih za klimatske promjene, energetska efikasnost i uštedu energije, obezbjeđivanja ekonomskog rasta i konkurentnosti, unapređenje socijalnih uslova i zapošljavanja, migracija stanovništva, zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda, unapređenje i razvoj naučno-tehničke saradnje, razvoja solidarnosti među državama članicama i slično.³

2. PREDNOSTI ČLANSTVA U EVROPSKOJ UNIJI

2.1. Političke i ekonomske prednosti članstva u EU

Evropska unija je danas globalni akter u ekonomskom i političkom smislu. Napredak u svim oblastima, naročito politička saradnja koju su zemlje članice ostvarile, primjer je regionalnim organizacijama, kao i svjetskim silama. Evropska unija je pokazala da je bedem demokratije, političke stabilnosti i sigurnosti, od kada je osnovana. Evropska unija, sa svojih 27 članica, jaka je sila čiji se uticaj može osjetiti širom svijeta.

Glavna strategija spoljno-bezbjednosne politike EU jeste tzv. meka diplomatija, koja nastupa kao posrednik između strana u pregovorima u konkretnim kriznim žarištima, a potpomognuta je slanjem mirovnih snaga. O

² G. Đurović, *Evropska unija i Crna Gora, Politika proširenja*, Ekonomski fakultet, Univerzitet Crne Gore, Podgorica 2011, 54.

³ D. Jaćimović, *Evropske institucije i Lisabonski ugovor: priručnik za obrazovanje državnih službenika*, Uprava za kadrove, Podgorica 2011, 13.

svakoj važnijoj odluci koja ima vojne i odbrambene implikacije potrebno je postići konsenzus između Visokog predstavnika i ministara vanjskih poslova država članica. Visoki predstavnik se konsultuje s njima, ali pri manje važnim odlukama članice ga nijesu obavezne slijediti, pa im je ostavljeno na volju hoće li kod nekih odluka postupati autonomno. Problem o kojem se sada najviše raspravlja jeste odnos između Evropske unije i NATO-a unutar sigurnosne i obrambene strategije međunarodne zajednice.⁴

Koristan razlog za države da postanu članice EU je sposobnost multinacionalne unije za borbu protiv globalnih problema. Danas se svjetsko društvo susreće sa mnogo različitih globalnih problema koje treba prevladati i ne postoje zemlje koje su u stanju nositi se sa tim problemima same.

Političke prednosti od članstva u Uniji mogu se svesti na promovisanje spoljnopolitičkih interesa na bilateralnom i multilateralnom nivou i ujedno jačanje međunarodne pozicije i bezbjednosti. Bitan segment koji treba naglasiti tiče se saradnje u oblasti kriminala, naročito trgovine drogom i oružjem. Evropska unija omogućava svojim zemljama slobodnu saradnju i u oblasti suzbijanja bilo koje vrste kriminala. Na taj način, pruža im veću zaštitu nego što bi te zemlje mogle obezbijediti sebi, naročito posmatrano iz konteksta manjih država.

Evropska unija je prvobitno i nastala kao organizacija za ekonomsku saradnju, te je logično da je najviše prednosti upravo moguće steći u ovom segmentu. Današnja era ekonomskog razvitka donekle je svim zemljama ne samo Evrope, nego i svijeta, na vrhu liste prioriteta nametnula upravo ekonomski napredak. Države danas crpe svoju moć iz ekonomskih potencijala i ostvarene ekonomske stabilnosti i napretka. Većina država kandidata za članstvo u EU poučena je upravo dugačkom listom ekonomskih prednosti koje ova organizacija nudi.

Članstvo u EU znači uspostavljanje carinske unije od koje je najvažnija direktna korist postupnog ukidanja granične kontrole prema EU, što podrazumijeva direktnu uštedu vremena i troškova kontrole, administrativne procedure špedicije i carinjenja, te ubrzava i pojeftinjuje protok lica i roba. Takođe, članstvo u EU donosi i dodatnu prednost u pogledu potencijalnog izvoza u treće zemlje i pored navedenih formalnih pogodnosti nižih carina.

Uspostavljanjem monetarne unije uklanjaju se nesigurnosti i rizici promjene deviznog kursa. Jedna od prednosti je smanjenje ili uklanjanje transakcijskih troškova konvertovanja valuta. Kao prednosti priključivanja monetarnoj uniji još se spominje i smanjenje računovodstvenih troškova i

⁴ S. Tišma, V. Samardžija, K. Jurlin, *Hrvatska i Evropska unija – Prednosti i izazovi članstva*, Institut za međunarodne odnose – IMO, Zagreb 2012, 161.

povećanje predvidivosti relativnih cijena za kompanije koje posluju u državama jedinstvenog valutnog područja, te izolacija od monetarnih udara.⁵

2.2. Pravda, sloboda i sigurnost

Područje pravde, slobode i sigurnosti pripada vrlo osjetljivim pitanjima i predmet je čestih javnih rasprava, kako u institucijama EU tako i u javnosti generalno. Kontrola granica, imigracije, azil, policijska saradnja, borba protiv organizovanog kriminala i terorizma, suzbijanje trgovine narkoticima, saradnja u području carinske uprave i pravosuđa, zaštita ličnih podataka, jačanje uloge parlamenata i građana u donošenju odluka, neki su od bitnih izazova dalje izgradnje EU.

Sve važniji fokus područja pravde, slobode i sigurnosti jeste jačanje uloge građana i civilnih prava i sloboda, te nacionalnih parlamenata i Evropskog parlamenta u formulisanju politike EU. Na sastanku Savjeta ministara EU, koji je održan oktobra 1999. god. u Tampere (Finska), odlučeno je da se područje pravda, sloboda i sigurnost stavi visoko na listu prioriteta EU. Kako bi se stvorio prostor u kojem će se građani EU slobodno kretati, usvojen je višegodišnji Program iz Tampere (1999–2004), nakon kojeg je uslijedio Program iz Haga (2005–2010), te Program iz Stokholma (2010–2014). Posljednji program ne naglašava više toliko sigurnost koliko interese i potrebe građana EU.⁶

Pristupanje Šengenu znači učinkovitu koordinaciju policije, carine i pravosuđa na nacionalnom nivou, odnosno saradnju tih službi na nivou EU. Uslov za pristupanje je sprovođenje šengenskih standarda u četiri područja: kontrola vazdušnih, kopnenih i pomorskih granica, vizni režim, policijska saradnja i zaštita ličnih podataka.

Osim Šengena, prioriteti u sklopu područja pravda, sloboda i sigurnost su promovisanje ideje građanstva i temeljnih prava, jačanje evropskog zakona i pravde, razvoj unutrašnjih mehanizama sigurnosti, pristup Evropi u globalnom svijetu.⁷

2.3. Drugi aspekti prednosti članstva u EU

Uticaj koji EU danas ima na globalnoj sceni rezultat je brojnih kompromisa i decenija rada kako bi se što više zemalja uključilo i imalo korist od

⁵ V. Bilas, „Proširenje Evropske unije i sudjelovanje novih država u tečajnom mehanizmu“, *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 168.

⁶ The Stockholm Programme – an open and secure Europe serving and protecting citizens (2010/C115/01), Official Journal of the European Union, <http://eulex.europa.eu>, 12. decembar 2015.

⁷ *Ibid.*

to članstva. Osim navedenih prednosti koje su izdvojene kao ključne, treba napomenuti da je jako dugačak spisak oblasti koje EU pokriva, u kojima je moguće državama i njihovim građanima da profitiraju i pritom budu dio jednog takvog entiteta.

Medicinske usluge predstavljaju dobar primjer kako jedinstveno tržište može biti korisno građanima i van ekonomske sfere. Evropska unija je uspjela da unaprijedi medicinske tretmane za pacijente država članica.

Usklađivanjem s pravnim tekovinama EU, država kandidat uređuje područje novih medijskih usluga, nastalih kao posljedica brzog tehnološkog napretka i digitalizacije.

Pravila Evropske unije jasno navode uslove prema kojima pravna i fizička lica mogu da obavljaju elektronske publikacije. Takođe, cilj mjera Unije je omogućavanje većeg nivoa transparentnosti vlasništva u medijima i bolja zaštita konkurencije, pri čemu je sužen prostor za manipulacije pri dodjeli koncesija.⁸

Glavni ciljevi zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) su promovisanje tržišno orijentisane poljoprivrede, održavanje životnog standarda poljoprivrednika i kvaliteta proizvodnje uz razumnu cijenu, te očuvanje ruralnog naslijeđa. Kako bi ostvario navedene ciljeve, ZPP je stvorio sistem jedinstvenog tržišta poljoprivrednih proizvoda, uz primjenu principa finansijske solidarnosti i preferencije domaćih proizvoda. Najbitnije odluke donose se u institucijama EU, zbog čega se i troškovi te politike poptuno ili djelimično podmiruju iz Evropskog fonda za garancije u poljoprivredi i Evropskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj.⁹

Socijalna politika EU regulisana je primarno na nacionalnom nivou i zakonodavstvom Unije i ne utiče na pravo članica da samostalno definišu osnovna načela svoje politike socijalne sigurnosti. Osim toga, zakonodavstvo EU u tom području ne smije uzrokovati znatne finansijske posljedice.

Bitno je naglasiti da u Uniji vrijedi osnovno načelo prema kome isključivu nadležnost u području politike zapošljavanja imaju države članice. Institucije EU mogu djelimično da daju uputstva državama članicama ili da podrže njihove politike u području zapošljavanja. Odnos Unije prema istraživačkim politikama i programima spominje se u Ugovoru iz Amsterdama (1999), gdje se navodi da su istraživanja temelj za uspješno funkcionisanje industrijalizovanih država kao što su članice EU.¹⁰

Konkurentnost preduzeća i zaposlenost uveliko zavise od istraživanja, kojima se ujedno podržava razvoj drugih evropskih politika poput zaštite po-

⁸ S. Tišma, V. Samardžija, K. Jurlin, 63.

⁹ *Ibid.*, 66.

¹⁰ S. Tišma, V. Samardžija, K. Jurlin, 144.

trošača ili okoline. Zbog velikih cijena takvih istraživačkih projekata 2008. god. Predloženo je stvaranje Evropskog istraživačkog prostora (ERA), kojim se promoviše stvaranje evropskog tržišta istraživanja.

3. NEDOSTACI ČLANSTVA U EVROPSKOJ UNIJI

3.1. Nedostaci u oblasti ekonomske i monetarne politike

Evropska unija nema zajedničku ekonomsku politiku, nego države članice imaju obavezu da međusobno koordiniraju svoje ekonomske politike. Zajednički ciljevi zacrtani su razvojnom strategijom Evropa 2020, koja teži povećanju konkurentnosti ekonomija. Strategija Evropa 2020 teži povećanju zaposlenosti, ulaganju u istraživanje i razvoj, borbi protiv klimatskih promjena, podizanju nivoa obrazovanosti mladih, smanjenju siromaštva.

Usvajanjem Lisabonske strategije Evropa 2020 dodata je treća dimenzija kohezione politike – teritorijalna kohezija. Ekonomska i socijalna kohezija fokusiraju se na regionalne disparitete u konkurentnosti i na ukupno blagostanje.¹¹

Najveći nedostaci mogu se svesti na to da članstvo u Ekonomskoj i monetarnoj uniji (EMU) i uvođenje eura mogu značiti gubitak monetarne suverenosti zemlje. Ulaskom u EMU država više neće imati nadzor nad ponudom novca i kursom jer on prelazi u ruke Evropske centralne banke.

Evropska centralna banka (ECB) je pravno lice. Ona je jedino ovlašćena da odobrava emitovanje eura, nezavisna je u vršenju svojih nadležnosti i u oblasti upravljanja finansijama.¹² Države članice mogu emitovati kovani novac samo u obimu koji odobri ECB.¹³ Reforme i mehanizmi pojačanog nadzora ekonomskih i fiskalnih politika mogu onemogućiti pojavu i eventualno ponavljanje problema i ponovno postaviti ekonomiju EU na čvrste temelje.

3.2. Pitanje identiteta u okviru EU

Najčešće diskutovano pitanje među zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima upravo je pitanje identiteta u okviru EU. U Ugovoru o Evropskoj uniji prihvaćen je pojam građanstva u političkom smislu, a prava i obaveze koja iz toga proizilaze ograničeni su samo na državljane drža-

¹¹ G. Đurović, *Evropska unija i Crna Gora – ciljevi ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije*, Podgorica 2012, 98.

¹² B.P. Košutić, *Osnovi prava Evropske unije*, Podgorica 2014, 184.

¹³ R.D. Vukadinović, *Uvod u institucije i pravo Evropske unije, III izdanje sa promenama iz Lisabonskog ugovora*, Kragujevac 2010, 316.

va članica, a ne i na državljane trećih država.¹⁴ Male države, poput Crne Gore ili uopšteno države sa područja Balkana, posebno su zainteresovane za pitanje identiteta. Pojedinci u Evropskoj uniji imaju višestruki identitet – regionalni, u smislu osjećaja povezanosti s regijom u kojoj žive unutar države, nacionalni, vezanost za državu u kojoj su rođeni, i evropski. To ne predstavlja neku prepreku, jer svaki od ovih identiteta jači je u odnosu na drugi u zavisnosti od situacije u kojoj se nalazi.¹⁵ U tom smislu, Evropska unija označava jednu multikulturalnu, multilingvističku, multinacionalnu i multireligijsku organizaciju.

Prvi korak u pravcu približavanja Unije građanima je njeno angažovanje na unapređenju i zaštiti ljudskih prava i zajedničkih vrijednosti uopšte. Naime, poštovanju ljudskih prava i osnovnih sloboda priznat je status osnovnog, bazičnog principa na kojima je zasnovana Unija i koji je zajednički svim državama članicama.¹⁶

Ekonomska racionalnost prelazi granice nacija i država. S jedne strane, ta racionalnost je na evropskom nivou, a s druge, ona zahvata ekonomske sisteme gotovo cijelog svijeta i postaje racionalnost na globalnom nivou. Država će izgubiti onoliko svog identiteta koliko je spremna da ga brani i čuva. Nacionalni i bilo koji drugi identitet počiva na pojedinicu, te je pitanje identiteta ipak stvar države a ne nedostatak Unije. Institut građanstva Evropske unije može poslužiti kao korektiv u primjeni načela nediskriminacije, odnosno kao osnov za korišćenje određenih socijalnih pogodnosti.¹⁷

3.3. Problemi odlučivanja u institucijama

Jedna od glavnih zamjerki radu Evropske unije tiče se procesa odlučivanja, odnosno pitanje da li su male zemlje zanemarene u procesu odlučivanja u odnosu na velike. Drugim riječima, da male zemlje nemaju dovoljno uticaja na ishod pri odlučivanju o određenom pitanju. Samom raspodjelom glasova u Ministarskom savjetu je predviđeno da nemaju sve države jednak broj glasova, pri čemu zemlje osnivači imaju najveću ulogu i njihov glas je, u suštini najbitniji.

Raspodjela glasova kvalifikovanom većinom glasova u Savjetu dobra je polazna tačka za određivanje da li je država mala ili velika. Politička i ekonomska mjera važna je za oblikovanje kapaciteta u politici EU

¹⁴ R. D. Vukadinović, *Uvod u institucije i pravo Evropske unije*, šesto izmenjeno izdanje, Kragujevac 2014, 76.

¹⁵ J. Marović, *Evropski identitet*, Matica crnogorska, 2009, maticacrnogorska.me/files/03%20jovana%20marovic.pdf, 23. decembar 2015.

¹⁶ Z. Radivojević, V. Knežević-Predić, *Institucije Evropske unije*, Niš 2008, 33.

¹⁷ R. D. Vukadinović, (2014), 77.

procesa, posebno jer je primjena ovog načela nadnacionalnosti proširena nedavnim reformama Ugovora. U odnosu na jednoglasnost, kvalifikovana većina je pravilo nepovoljno za male države. Komisija se često fokusira na velike države u postavljanju faza dnevnog reda, znajući da oni imaju jače pozicije po ugovorima u Savjetu.¹⁸ Dakle, glasanje i pregovaračka moć karakteriše sposobnost države da koristi svoju političku ili ekonomsku težinu u EU, kako bi se uticalo na postavljanje agende i donošenje odluka, tako da rezultati odražavaju nacionalne interese u nekoj mjeri, srazmjerno njihovim mogućnostima pregovaranja. Male države imaju manje glasova u Savjetu, što smanjuje vjerovatnoću za uspješno oblikovanje u njihovu korist. U poređenju sa njihovim većim kolegama, male države imaju niže udjele u pregovaranju i uticaja na glasanje. Osim toga, njihova argumentovana ovlašćenja su ograničena, ne samo zbog prosječno manje veličine njihovih poslanstava u pregovorima s EU, nižih administrativnih i finansijskih kapaciteta, nego i zbog činjenice da su mnoge male države manje iskusne u funkcionisanju u okviru EU, budući da se većina njih pridružila nedavno.

3.4. Nedostaci u oblasti socijalne politike i evropskog građanstva

Socijalna politika regulisana je primarno na nacionalnom nivou i zakonodavstvo EU ne utiče na pravo država članica da samostalno definišu osnovna načela svojih sistema socijalne sigurnosti. Osim toga, zakonodavstvo EU u tom području ne smije uzrokovati znatne finansijske posljedice. Unija podupire i dopunjava djelovanje država članica u područjima kao što su: poboljšanje radne okoline, uslovi rada, socijalna sigurnost, socijalna zaštita radnika, zaštita radnika u slučaju otkaza, zastupanje i odbrana interesa radnika i poslodavaca, uslovi zapošljavanja državljana trećih zemalja, jednakost muškaraca i žena, borba protiv socijalne isključenosti, te modernizacija sistema socijalne sigurnosti. Donošenje socijalnog zakonodavstva van Unije nije jednostavno, jer je pri donošenju odluka u Ministarskom savjetu u gotovo polovini navedenih područja predviđeno jednoglasno odlučivanje svih država članica. U okviru strukturnih fondova EU postoji Evropski socijalni fond. Dosadašnji troškovi usklađivanja u području socijalne politike i zapošljavanja nisu bili zanemarivi, jer je postojalo više mjerila za zatvaranje tog poglavlja, koja su se odnosila na jačanje administrativnih kapaciteta relevantnih institucija i osposobljenosti u svim potpoglavljima.

¹⁸ D. Panke, *The Influence of Small States in the EU: Structural Disadvantages and Counterstrategies*, UCD Dublin European University, http://www.ucd.ie/t4cms/wp_08-3_diana_panke.pdf, 15 decembar 2015.

Što se tiče oblasti evropskog građanstva, Ugovor iz Maastrichta (1993) uveo je kao novinu evropsko građanstvo, kojim su građani država članica ujedno postali građani Unije. Uspostavom tog instrumenta, osnažen je demokratski legitimitet Evropske unije, koja je uspostavljena ne samo kao ekonomska nego i kao politička zajednica. Građani država članica time nisu izgubili svoje državljanstvo. Ono je samo dopunjeno građanstvom Unije. Evropsko građanstvo donosi određena prava i trebalo bi podstaknuti osjećaj pripadnosti Uniji.¹⁹

Promjena ličnih dokumenata građana donijeće dodatne administrativne postupke i troškove. Evropsko građanstvo vjerovatno će donijeti i veće useljavanje stranaca, državljana drugih država članica, što će pojačati multikulturalnu dimenziju društva. Osnovni cilj priznavanja građanstva trebalo bi vidjeti u namjeri da se ojačaju politička prava pojedinaca da kao državljani država članica, ali nevezano od konkretne političke veze sa matičnom državom, učestvuju u političkom životu Unije.²⁰

4. CRNA GORA I EVROPSKA UNIJA

Stupanje Crne Gore u članstvo Evropske unije uslovljeno je prihvatanjem svih prava i obaveza na kojima se zasniva Evropska unija i njen institucionalni okvir, obuhvaćenih pod pojmom pravne tekovine. Kako bi ispunila zahtjeve EU i postala punopravna članica, Crna Gora mora da zatvori 33 poglavlja, koja se odnose na razne segmente društva, ekonomije, prava i politike. Do sada je uspjela da privremeno zatvori dva – poglavlja 25 i 26, koja se odnose na nauku i istraživanja, odnosno, obrazovanje i kulturu.

Otvoreno je 22 poglavlja. Zanimljivo je da je Crna Gora prva zemlja kandidat na koju se primjenjuje novi pristup u pregovorima, koji podrazumijeva da se poglavlja 23 i 24 otvaraju na početku pregovora i ostaju otvorena do zatvaranja svih ostalih poglavlja. U slučaju zastoja u ostvarivanju napretka u navedenim poglavljima, može doći do blokiranja daljeg napretka u svim ostalim.

Oblast pravosuđa izaziva posebnu pažnju Evropske unije, imajući u vidu da je stabilan pravosudni sistem neophodan za ostvarivanje vladavine prava. Ova oblast sadrži najmanje pravne tekovine u ovom pregovaračkom poglavlju, koja se većinom sastoji od standarda koje jedna zemlja mora da ispuni u skladu s modelom unutrašnjeg pravosudnog sistema, kako bi bila u potpunosti usklađena s pravnom tekovinom EU. Evidentno je da zemlje Evropske unije nemaju probleme s korupcijom na visokom nivou. Osim pomoći u vanrednim situacijama, Evropska unija konstantno aktivira fondove za pomoć, iz kojih je izgrađena infrastruktura mnogih zemalja članica.

¹⁹ S. Tišma, V. Samardžija, K. Jurlin, 18.

²⁰ R. D. Vukadinović, (2014), 76.

S druge strane, kao negativne strane članstva u EU može se navesti zajednička politika o granicama, što može značiti određeno gubljenje suvereniteta nad sopstvenom teritorijom. Kao zemlja s malim brojem stanovnika i malom teritorijom, Crna Gora ne bi imala politički i drugi uticaj poput većih država članica. Ulaskom u Uniju mogao bi da nastane i problem s tržištem, jer bi se naši privrednici takmičili s konkurencijom iz inostranstva, koja nastupa po daleko povoljnijim uslovima.

Sve u svemu, glavna mana ulaska u Evropsku uniju vjerovatno je marginalizacija, jer Crna Gora definitivno ne može biti značajna i uticajna poput, recimo, Njemačke. S druge strane, standardi koje će Crna Gora usvojiti na putu ka EU svakako će je dovesti u red najcivilizovanijih društava svijeta, a efikasnost sudova, administracije i drugih oblasti biće daleko veća. Sloboda kretanja i sigurnost uz podršku zemalja članica svakako su dobar razlog za članstvo u EU.

5. ZAKLJUČAK

Iz svih navedenih argumenata trebalo bi izvući jedan konkretan zaključak – da li je članstvo u Evropskoj uniji dobro ili nije. Međutim, nije moguće napraviti baš toliko jasnu distinkciju. Neminovno je da će pristupanje donijeti određene mane, ali bi nepristupanje donijelo možda veće.

Sa današnje tačke gledišta zemalja Balkana, uzimajući u obzir neminovnu činjenicu da se svaki oblik međunarodne saradnje odvija na osnovu ekonomskog razvoja zemlje, a ekonomski razvoj zemlje je ključna tačka za njeno raspoznavanje na mapi svijeta, može se zaključiti da jedino kroz pristupanje jednoj organizaciji koja joj može pomoći u podsticanju ekonomskog razvoja, država može računati na dobru međunarodnu saradnju i dobar život svojim građanima.

Za crnogorske građane nepristupanje EU bi, prije svega, imalo više štete nego koristi. Reforme u oblasti ekonomije ojačaće privredni sektor, unaprijediti poslovni ambijent i pripremiti nas da jednog dana, kad uđemo u EU, ravnopravno učestvujemo na tržištu od preko 500 miliona potrošača, na kojem su ukinute barijere slobodnom kretanju roba, usluga, radne snage i kapitala. Članstvo će donijeti bolju poslovnu klimu, veća strana ulaganja, a time i mogućnost otvaranja novih radnih mjesta i veće plate.

Politika ekonomske i socijalne kohezije jedna je od važnijih politika Evropske unije, koja na nju troši više od trećine budžeta. U novom Lisabonskom ugovoru ona se naziva politikom ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije. Njena uloga je od samog početka bila da pomaganjem regionalnog razvoja doprinese smanjenju ekonomskih i socijalnih razlika između država

članica Unije, odnosno između različitih regiona unutar EU.²¹ Evropski fondovi pomoći će regionalni razvoj, modernizaciju poljoprivrede, očuvanje životne sredine, razvoj infrastrukture i kvalitetnije obrazovanje.

LISTA REFERENCI

Bibliografske reference

1. Bilas, Vlatka, „Proširenje Evropske Unije i sudjelovanje novih država u tečajnom mehanizmu“, *Zbornik radova, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci*, https://www.efri.uniri.hr/sites/efri.hr/files/cr-collections/2/vlatka_bilas.pdf;
2. Đurić, Dragan, *Kohezionna politika i pretpristupna podrška Evropske unije*, Podgorica 2009;
3. Đurović, Gordana, *Evropska unija i Crna Gora, Politika proširenja*, Ekonomski fakultet, Univerzitet Crne Gore, Podgorica 2011;
4. Đurović, Gordana, *Evropska unija i Crna Gora – ciljevi ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije*, Podgorica 2012;
5. Jaćimović, Danijela, *Evropske institucije i Lisabonski ugovor: priručnik za obrazovanje državnih službenika*, Uprava za kadrove, Podgorica 2011;
6. Košutić P. Budimir, *Osnovi prava Evropske unije*, CID, Podgorica 2014;
7. Košutić, Budimir, Rakić, Branko, Milisavljević, Bojan, *Uvod u pravo evropskih integracija*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2013;
8. Marović, Jovana, *Evropski identitet*, Matica crnogorska, 2009, maticacrnogorska.me/files/03%20jovana%20marovic.pdf;
9. Panke, Diana, *The Influence of Small States in the EU: Structural Disadvantages and Counterstrategies*, UCD Dublin European University, http://www.ucd.ie/t4cms/wp_08-3_diana_panke.pdf;
10. Radivojević, Zoran, Knežević-Predić, Vesna, *Institucije Evropske unije*, Niš 2008;
11. Tišma, Sanja, Samardžija, Višnja, Jurlin, Krešimir, *Hrvatska i Europska unija – Prednosti i izazovi članstva*, Institut za međunarodne odnose – IMO, Zagreb 2012;
12. The Stockholm Programme – an open and secure Europe serving and protecting citizens (2010/C115/01), Official Journal of the European Union, 12. decembar 2015.
13. Vukadinović D. Radovan, *Uvod u institucije i pravo Evropske unije, šesto izmenjeno izdanje*, Kragujevac 2014;
14. Vukadinović D. Radovan, *Uvod u institucije i pravo Evropske unije, III izdanje sa promenama iz Lisabonskog ugovora*, Kragujevac 2010.

²¹ D. Đurić, *Kohezionna politika i pretpristupna podrška Evropske unije*, Podgorica 2009, 5.

Assistant Professor Bojana Lakićević-Đuranović, LL.D.

Faculty of Law, University of Montenegro, Podgorica

ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF MEMBERSHIP IN THE EUROPEAN UNION

Summary

The primary aim of this paper is to point out the advantages and disadvantages of membership in an international organisation such as the European Union, by highlighting various aspects crucial to the functioning of such systems. Today's political orientation of the majority of European countries, and the whole world, is based on sharing what is common, primarily through trade and strengthening economic bonds, particularly after the Second World War.

Therefore, countries join associations as a consequence of the need for a common trade policy and exchange of goods. In light of the present level of development of the Union, the relations between the Member States, institutional readiness and the relationship with the candidates, the question arises of what the advantages and disadvantages are faced by the countries candidates and potential candidates and whether these challenges are fundamentally different compared to the challenges faced by Member States in the period of their accession.

From today's point of view of the Balkan countries, and taking into account the inevitable fact that all forms of international cooperation take place on the basis of the economic development of a country, and economic development is what makes a country recognizable on the world map, it can be concluded that only by joining an organization that can assist it in fostering economic development, a country can expect a good international cooperation and a good life for its citizens. European funds will help regional development, modernization of agriculture, environmental protection, infrastructure development and quality education.

Gradual enlargement has played a key role in the preservation of democracy and maintaining stability on the European continent. It is pointed out in the explanation of the Nobel Peace Prize awarded to the European Union in 2012. Today, EU policies have a stabilizing effect on the Western Balkans and are the basis for democratic reforms in Turkey. This political transition leads to real changes in practice. Croatia's accession is the best example –

though torn by a conflict only two decades ago, the country is now a stable democracy, capable of taking on the obligations of EU membership and of adhering to EU standards. Montenegro, therefore, has the Croatian example, in its very neighborhood. From their experience in the EU integration a lot can be learned. It can also be seen whether EU accession really brings more advantages than disadvantages.

Key words: *European Union; Advantages; Disadvantages; Enlargement; Security.*